

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ชุตติภา แก้วลือ¹, วิราสิริ วสิริวิวัฒน์²

(วันที่รับบทความ: 25 สิงหาคม 2566; วันที่แก้ไข: 22 กันยายน 2566; วันที่ตอบรับ: 17 มกราคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ตัวอย่างคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 280 คนโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความตรงของเนื้อหาของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.71-1.00 ผลรวม IOC ทั้งหมดเท่ากับ 0.92 และหาค่าความเชื่อมั่น ภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานใช้ไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.2 รองลงมาเป็นระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 35.7 และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 11.1 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงสนับสนุนทางสังคม อายุ และอาชีพ ($p\text{-value} < 0.001$, $p\text{-value} < 0.001$, $p\text{-value} = 0.026$ และ $p\text{-value} = 0.007$ ตามลำดับ) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมากขึ้นโดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนเพื่อขับเคลื่อนในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง และควรมีกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจและแรงสนับสนุนทางสังคม ให้กับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

คำสำคัญ: การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, แรงสนับสนุนทางสังคม

¹ นิสิต, หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น,

Email: C_K1403@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น,

Email: Warasiri_waseeweerasi@hotmail.com

Corresponding author: ชุตติภา แก้วลือ, Email: C_K1403@hotmail.com

**Factors Related to the Health Promotion Performance for Patients
with chronic kidney disease of Village Health Volunteers at
Pong Hai Sub-district, Seka District, Bueng Kan Province**

Chutipa Kaewlue¹, Wirasiri Waseeweerasi²

(Received: 25 August 2023; Revised: 22 September 2023; Accepted: 17 January 2024)

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to examine the health promotion performance for patients with chronic kidney disease and the factors that related to the health promotion performance for patients with chronic kidney disease of Village Health Volunteers (VHVs) at Pong Hai Subdistrict, Seka District, Bueng Kan Province. A sample of 280 VHVs who were selected by using a simple random sampling method. Data were collected by using a content validity questionnaire by 3 experts. The IOC score of all items was 0.71-1.00. The total IOC was 0.92. The overall confidence value of all items was 0.95. The data were then analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, inferential statistics using Chi-square and Pearson's product moment correlation coefficient. The results showed that the performance of health promotion for patients with chronic kidney disease of VHVs was mostly at a moderate level accounted for 53.2%, followed by a high level accounted for 35.7% and a low level accounted for 11.1%, respectively. The factors related to the performance of health promotion for chronic kidney disease patients of VHVs including motivation for performance, social support, age, and occupation (p-value <0.001, p-value <0.001, p-value = 0.026 and p-value = 0.007, respectively) were related to VHVs' performance in promoting health for patients with chronic kidney disease.

Therefore, relevant agencies should encourage village health volunteers to work more in promoting the health of chronic kidney disease patients by giving them opportunities to participate from the process of creating community health plans to drive to promote the health of chronic kidney disease patients, and there should be activities to create motivation and social support to a group of village health volunteers.

Keywords: Health promotion performance, Patients with Chronic kidney disease,
Village health volunteers

¹ Student, Master of Public Health Program, Department of Public Health Administration,
Western University, Email: C_K1403@hotmail.com

² Asst. Prof., Master of Public Health Program, Western University,
Email: Warasiri_waseeweerasi@hotmail.com

Corresponding author: Chutipa Kaewlue, Email: C_K1403@hotmail.com

บทนำ

ประเทศไทยพบอุบัติการณ์ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังต้องบำบัดทดแทนไต เฉลี่ยปีละ 20,000 ราย และจากรายงานผู้ป่วยจากโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2564 มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 1 - ระยะที่ 5 ทั้งหมด 1,007,251 ราย ซึ่งเป็นภาระและมีค่าใช้จ่ายในการรักษาจำนวนมาก อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการบำบัดทดแทนไตในปัจจุบันสูงถึงจำนวน 200,000 บาทต่อคนต่อปี โดยใช้งบประมาณในการบำบัดทดแทนไตโดยใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของผู้ป่วยทั้งประเทศนั้นสูงถึงปีละ 4-6 พันล้านบาท¹ และผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังและญาติต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนที่สูง หากประชาชนในแต่ละครอบครัวมีคนทำหน้าที่ช่วยดูแลครอบครัวตัวเองให้ได้รับการดูแลสุขภาพและถ่ายทอดความรู้ในการป้องกันและชะลอการเสื่อมของไต จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากทั้งในชุมชนและในสถานบริการสุขภาพ ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จึงเป็นแกนนำหลักในการดำเนินการชะลอการเสื่อมของไตเพื่อช่วยให้ลดและช่วยชะลอผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในชุมชนพร้อมมีการดำเนินงานคู่ขนาน สอดคล้องส่งต่อกัน อย่างมีระบบระหว่างชุมชนกับสถานบริการ²

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ มีหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งหมดจำนวน 58 แห่งและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในสังกัด จำนวนทั้งหมด 8,085 คน ซึ่งมีบทบาทในการดูแลสุขภาพประชาชนทั้งหมด 8 อำเภอและ 53 ตำบล มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังจำนวน 8,420 คน ซึ่งตำบลปงไฮ อยู่ในอำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งหมด จำนวน 3 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปงไฮ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโคกโขงและ โรงพยาบาลส่งเสริม

สุขภาพตำบลบ้านท่าเชียงเครือ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดอยู่ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้งตำบลปงไฮ จำนวน 280 คน มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนในการชะลอการเสื่อมของไต ซึ่งจำนวนผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 1 - ระยะที่ 5 ในตำบลปงไฮ มีจำนวน 566 ราย ซึ่งผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในตำบลปงไฮมีจำนวนมาก³ ดังนั้นในการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จึงเป็นหัวใจสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังและเพื่อลดอัตราผู้ป่วยไตวายเรื้อรังในชุมชนตามนโยบายสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ

จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลปงไฮ อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ โดยได้ประยุกต์ใช้การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จากคู่มือการจัดการโรคไตเรื้อรังสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของสำนักโรคไม่ติดต่อกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานและการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในระดับชุมชนที่จะพัฒนา กำหนดนโยบายและวางแผนปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้การดำเนินงานให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

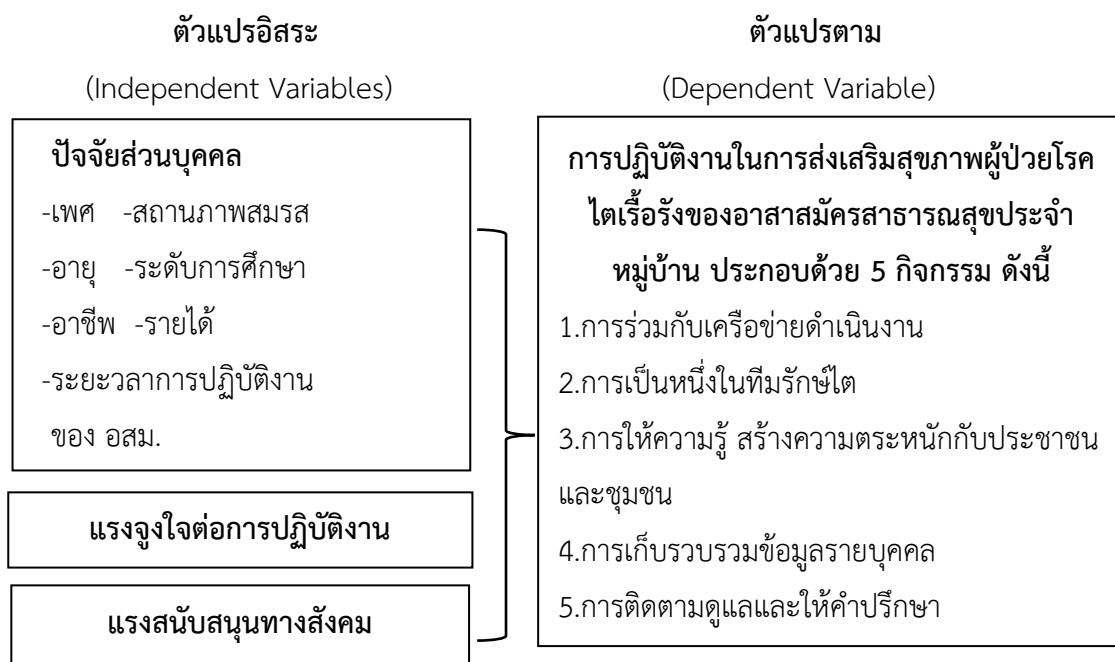
1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจ และแรงสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ของอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอเสกา จังหวัดบึงกาฬ โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและประยุกต์ใช้การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จากคู่มือการจัดการโรคไตเรื้อรังสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของสำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข⁴ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีอยู่ 5 กิจกรรม ดังแสดงในภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอเสกา จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 280 คน

กลุ่มตัวอย่าง

คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอเสกา จังหวัดบึงกาฬ การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Daniel (2010) ได้จำนวนตัวอย่าง 129 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง หรือความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด 280 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยใช้คำถามปลายเปิดและแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่ามีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอสว่าง จังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการลดและชะลอโรคไตเรื้อรัง 1. ร่วมกับเครือข่ายดำเนินงาน 2. เป็นหนึ่งในทีมรักษาเพื่อร่วมดำเนินงาน 3. การให้ความรู้ สร้างความตระหนักกับประชาชนและชุมชน 4. การเก็บรวบรวมข้อมูลรายบุคคล 5. การติดตามดูแลและให้คำปรึกษาผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.71-1.00 ผลรวม IOC ทั้งหมดเท่ากับ 0.92 และหาค่าความเชื่อมั่น ภาพรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ถึง สาธารณสุขอำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลงพื้นที่พบกลุ่มตัวอย่าง และชี้แจงรายละเอียด

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล หากมีฉบับใดไม่สมบูรณ์จะคัดออกและทำการเก็บเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวน และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหพันธ์แบบเพียร์สัน และสถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น 19 พฤษภาคม 2566 ตามรหัสโครงการเลขที่ HE-WTU2566-0039 เอกสารรับรองเลขที่ WTU2566-0039

ผลการวิจัย**ข้อมูลทั่วไปของประชากร**

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 280 คนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.4 เพศชาย ร้อยละ 33.6 มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 35.7 กลุ่มอายุ <30 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 1.4 โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 52 ปี สถานภาพสมรสพบว่าเป็นสถานภาพสมรสคู่ มากที่สุด ร้อยละ 80.0 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 51.8 อาชีพเกษตรกรมากที่สุด ร้อยละ 93.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 54.3 และระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่ง

อสม. อยู่ในช่วง 5-10 ปี มากที่สุดร้อยละ 35.0 โดยเฉลี่ย 12 ปี

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

พบว่าในภาพรวมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีคะแนนระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.9 รองลงมาคือระดับสูง ร้อยละ 38.9 และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 2.2 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (n = 280)

ระดับแรงจูงใจ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (คะแนน 60-75)	109	38.93
ระดับปานกลาง (คะแนน 45-59)	165	58.93
ระดับต่ำ (คะแนน 0-44)	6	2.14
Mean = 3.82, S.D. = 0.46, Max = 5.00, Min = 2.0	280	100.00

แรงการสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

พบว่าระดับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไต

เรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.9 รองลงมาคือระดับสูง ร้อยละ 31.1 และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 16.0 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (n = 280)

ระดับแรงการสนับสนุนทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (คะแนน 60 - 75)	87	31.07
ระดับปานกลาง (คะแนน 45 - 59)	148	52.86
ระดับต่ำ (คะแนน 0 - 44)	45	16.07
Mean = 4.2, S.D. = 0.2, Max = 5.00, Min = 2.0	280	100.0

การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

พบว่า การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุข

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพ

ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (n = 280)

ระดับแรงจูงใจ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับมาก (คะแนน 100 - 125)	100	35.72
ระดับปานกลาง (คะแนน 75 - 99)	149	53.21
ระดับต่ำ (คะแนน 0 - 74)	31	11.07
Mean = 3.67, S.D. = 0.73, Max = 5.00, Min = 2.0	280	100.00

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.007) ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลปงไฮ อำเภอเขกา จังหวัดบึงกาฬ ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (p-value

>0.05) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 (ดังตารางที่ 4) และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลปงไฮ อำเภอเขกา จังหวัดบึงกาฬ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r= -0.133, p-value= 0.026)ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลปงไฮ อำเภอเขกา จังหวัดบึงกาฬ ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลปงไฮ อำเภอเขกา จังหวัดบึงกาฬ (p-value >0.05) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอสว่าง จังหวัดบึงกาฬ (n = 280)

ตัวแปร	ระดับการปฏิบัติ			X ²	df	p-value
	มาก	ปานกลาง	น้อย			
เพศ						
ชาย	22 (23.4)	62 (66.0)	10 (10.6)	2.616	2	0.106
หญิง	78 (41.9)	87 (46.8)	21 (11.3)			
สถานภาพสมรส						
โสด	7 (26.9)	17 (65.4)	2 (7.7)	1.640	2	0.440
สมรส	77 (34.3)	122 (54.5)	25 (11.2)			
หม้าย / หย่า/ แยก	16 (53.4)	10 (33.3)	4 (13.3)			
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	41 (28.3)	89 (61.4)	15 (10.3)	3.523	4	0.474
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	20 (34.5)	31 (53.4)	7 (12.1)			
มัธยมศึกษาตอนต้น	34 (50.8)	25 (37.3)	8 (11.9)			
อนุปริญญา หรือ ปวส.	4 (57.1)	3 (42.9)	0 (0.0)			
ปริญญาตรี	1 (33.3)	1 (33.3)	1 (33.3)			
อาชีพ						
เกษตรกร	87 (33.3)	143 (54.8)	31 (11.9)	4.643	5	0.007*
รับราชการ	1 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)			
รัฐวิสาหกิจ	0 (0.0)	1 (100.0)	0 (0.0)			
รับจ้าง	11 (84.6)	2 (15.4)	0 (0.0)			
ค้าขาย	0 (0.0)	3 (100.0)	0 (0.0)			
ธุรกิจส่วนตัว	1 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)			

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (n = 280)

การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง		
ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล		
อายุ	-0.133	0.026
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.035	0.554
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่ง อสม.	-0.064	0.279

แรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

พบว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน ($r = 0.431$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตำบลป่งไฮ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ระบุว่า แรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (n = 280)

ระดับแรงจูงใจ		
ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (p)	p-value
แรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง	0.431	<0.001

แรงสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ($r = 0.733$) มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ($p\text{-value} < 0.001$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ที่ระบุว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลป่งไฮ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (N=280)

ตัวแปร	ระดับสนับสนุน	
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value
	(p)	
แรงสนับสนุนทางสังคมกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง	0.733	<0.001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผู้บริหารส่งเสริมการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการสร้างแรงจูงในการปฏิบัติงาน การพิจารณาตอบแทนอย่างเหมาะสม รวมถึงการจัดทำแผนปฏิบัติงานและแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้ามาทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและประเมินประสิทธิภาพการทำงานที่เหมาะสม

1.2 ผู้บริหารนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจในการดำเนินงาน กำหนดนโยบายและวางแผนปรับปรุงพัฒนา ในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลปงไฮ อำเภอลือชัย จังหวัดบึงกาฬ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลพื้นฐานและสามารถนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนเพื่อขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ระบาดวิทยาและการสอบสวนมาตรการป้องกันโรคไตเรื้อรัง กลุ่มพัฒนานโยบายระดับประชากร กองโรคไม่ติดต่อกรมควบคุมโรค. นนทบุรี: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์; 2565.

2. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการจัดการโรคไต
เรื้อรังสำหรับอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อส
ม.). นนทบุรี: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรม
ราชูปถัมภ์; 2560.
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ. ข้อมูล
ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในเขตรับผิดชอบ
[อินเทอร์เน็ต]. บึงกาฬ: สำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ; 2565
[เข้าถึงเมื่อ 15 ก.ย. 2565].
เข้าถึงได้จาก:
<https://bkpho.moph.go.th/bungkanpho/index.php?g=1>
4. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
คู่มือการจัดการโรคไตเรื้อรัง (CKD) สำหรับ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
(อสม.) [อินเทอร์เน็ต].
นนทบุรี: กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข; 2560
[เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2565].
เข้าถึงได้จาก:
http://thaincd.com/document/file/info/non-communicable-disease/คู่มือโรคไตเรื้อรัง_สำหรับ_อสม.pdf
5. ไพบูลย์ อินทมาศ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงาน
หมู่บ้านจัดการสุขภาพ
อำเภอขามเฒ่าบุรีจังหวัดกำแพงเพชร
[วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาสาธารณสุข
ศาสตรมหาบัณฑิต]. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2561.
6. ปภากร เผ่าเวียงคำ, ศรีสุรางค์
เคหะนาค. ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรคเบาหวานตาม
บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้านในอำเภอสามชุก จังหวัด
สุพรรณบุรี. วารสารสาธารณสุขล้านนา.
2565; 18(2): 116-28.
7. วีระศักดิ์ ดำรงพงษ์. การพัฒนาสมรรถนะใน
การปฏิบัติตามบทบาทหมอบรรเทาของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
อำเภอไทรทอง จังหวัดกำแพงเพชร. วารสาร
สมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย.
2566; 13(2): 112-30.
8. รัชณี หนูนาม, ปรางค์มณี เดชคุ้ม.
ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
สาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม.
2562; 6(2): 104-11.
9. วีระพงษ์ นวลเนื่อง. ปัจจัยที่มีผลต่อการ
ปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภค
ด้านสาธารณสุขของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้านจังหวัดสมุทรสาคร
[วิทยานิพนธ์สาธารณสุข
ศาสตรมหาบัณฑิต]. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
10. ประดิษฐ์ ธรรมคง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน
จังหวัดศรีสะเกษ. [วิทยานิพนธ์สาธารณสุข
ศาสตรมหาบัณฑิต]. ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

11. อนุรักษ์ เปื่องสูง. บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม และสุขภาพชุมชน. 2562; 4(2): 33-42.
12. เกศินี วีรศิลป์, ธนวัฒน์ กาฬภักดี, มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านในการดำเนินการหมู่บ้านจัดการสุขภาพตำบลร้องกวาง อำเภอ ร้องกวาง จังหวัดแพร่. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย. 2564; 1(5): 1-10.
13. พารินทร์ แก้วสวัสดิ์. ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการทางการพยาบาลและวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 2565; 2(2): 22-33.
14. สรวุฒิ เอี่ยมนุ้ย. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด-19 อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. วารสารสาธารณสุขและสุขภาพศึกษา. 2564; 1(2): 75-90.
15. ระพีพรรณ ชอบสะอาด. อิทธิพลเชิงโครงสร้างของการเห็นคุณค่าในตนเองและแรงจูงใจในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพ ในงานของอาสาสมัครวัดนักบุญเปโตร อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. 2563; 4(1): 69-80.
16. เอกพันธ์ คำภีระ, สุมาลี เลิศมัลลิกาพร, อะเคื้อ อุดมเลขกะ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคปอดในชุมชน. พยาบาลสาร. 2564; 48(1): 174-86.